

V SPOMIN GORSKEMU REŠEVALCU JANKU PLEVELU, KI JE UMRL NA REŠEVALNI AKCIJI

TIHO JE, TIHO, TIHO JE VSE...

JANEZ BENKOVIČ

*Tiho je, tiho,
tiho je vse,
sonce zatone,
rože zaspe.*

Mrzlo se leskeče Brana v nočnem ledu. V sneg odeta severna stena je danes en sam led. Trd in hladen. Stopinje votlo donijo na tenki ledeni skorji, ki je tako trda, da se dereze samo naslanjajo na led.

Popolnoma zbran se vzpenjam po biserno beli varljivi snežni podlagi, ki se z votlim odmevom komaj opazno drhteče odziva na moje korake. Včasih pogledam malo nazaj, toliko, da vidim, da so na poti že tudi prijatelji. Beli snopiči luči z njihovih čelnih svetilk se prav počasi pomikajo za menoj.

Samo da bi mrzlo ledeno pobočje, prepredeno z neštetimi za prst širokimi razpokicami, zdržalo! Z naporom volje prepodim iz glave nadležne misli: »Nevarno... dereze... cepin... kloža...« S steno se zlijem v eno in mislim, živim samo še za tisti korak, ki ga moram prav takrat storiti. Na koncu dolge prečke sem; tu so že stare stopinje; malo si oddahnem in pogledam nazaj. Prvi se mi že približuje, ostali so še daleč zadaj.

»Počasi bom krenil navkreber,« si rečem, »še malo, pa bo tudi prijatelj že za mano, nato bova skupaj odšla naprej, na pomoč ponesrečencu nekje na vršnem pobočju Brane.«

Na to pa se spodaj nekaj podere, enkrat in še enkrat; najprej ne reagiram, saj se je tudi meni malo prej pod derezo podrla kloža; nato pa le pogledam nazaj: lučka drsi po strmini — ampak spodaj je prepad...!

»Zaustavi se!« zavpijem, »cepin, zaviraj počasi, prav počasi...!«

Zdi se mi, da se premika malo počasneje. Noge se mi tresejo... Ampak na takem steklenem ledu...

Lučka pa kar drsi naprej. Neštete misli mi polnijo glavo. Morda pa je spodaj napihan sneg... ampak ta led... morda pa ga na prelomnici zaustavi kakšen skalni rogelj, ki je tam od davnine prav zaradi tega trenutka...

Toda ta led, ta led, ta prekleti led... Lučka zdrsi čez skale — in tam spodaj je samo še črna tema.

*V temo strmim;
kjer je umrl luči odsev,
prav narahlo drhtim,
čutim le misli svojih odsev.*

Vzamem postajo in tulim vanjo: »Zdrsnil je, tisti za mano je zdrsnil!! Kaj naj storim? Zdrsnil je čisto dol in ne vidim ga več!« S cepinom se pribijem v led in glavo naslonim na sneg in počutim se majhen, tako majhen...

*Sanje so pomladne rože,
pesem zvezd in srca smeh,
jadro so na morju širnem,
zadnje upanje v obeh.*

Odličen alpinist in gorski reševalec Janez Plevel

Foto: Janez Benkovič

Glas iz postaje mi pravi, naj grem naprej, da pomagam vsaj tistemu na vrhu, drugi bodo pregledali pobočje, na katerem je izginila prijateljjeva lučka.

Grem. Pozabiti, pozabiti! Ko se vzpenjam, mi je lažje. Paziti moram, in to je dobro. Spet se zavedam ledenege pobočja, Brane, zvezd, mraza, ponesrečenca na vrhu, akcije, sebe samega.

Poskušam se zbrati, moram se osredotočiti samo na vzpon. Potem je lažje. Rob stene. Ponesrečenec. Prijatelj Džordž je pri njem. Vprašam, če sta zavarovana. Pritrdita. Potem začnem kopati prostor za bivač. S cepinom tolčem po trdem ledu, tolčem, da bo čim prej nastala rešilna polica, tolčem, da pozabim na misli, ki kljujejo v meni.

*Misli spajajo nam srca,
niz so bisero v dlaneh,
nagelj so na oknu tvojem,
zlate iskre, smeh in greh.*

Bivač. Prostor smo ogradili s ploščami iz ledene skorje, da se zavarujemo pred vetrom. Za luknjo je snega premalo.

Naravnost pred nami je vitka piramida Skute in zvezde bleste nad nami. Nihče mi ne pove izrecno, ampak ko nekdo reče, da zdaj nimamo stometske vrvi, takrat zagotovo vem, kdo je zdrsnil. Vrv je nosil Janko. Tudi na Sedlo jo je on prinesel in gotovo jo je nesel tudi naprej.

Miren, močan mož, ki ni nikoli veliko govoril, leži zdaj tam nekje spodaj, pod steno, pod istimi zvezdami, ki jih dojemamo tudi mi tu zgoraj. Nekatere od njih so menda že davno mrtve, mi zaznavamo le še njihovo svetlobo s strani onkraj Življenja, od tam, kamor je pravkar prestopil Janko...

*Bele so gore in mrzel je sneg,
nobena ti ptica ne poje,
daleč, oj, daleč cvetoči
domači je breg.*

Pa je res prestopi Mejo? Saj smo še pred nekaj urami sedeli skupaj v policijskem terencu in se šalili. Še pri

Pastircih, kjer sem ga dohitel, sva pokramljala in na Sedlu sem mu dal košček pomaranče, on pa mi je ponudil piškot. Le zakaj nismo nikoli pomislili nase, ko smo hiteli na pomoč drugim? Metod nam je včasih dejal, da se moramo zanašati le nase takrat, ko je najtežje. Velikokrat smo se približali Meji in nekako obstali tostran — danes pa jo je nekdo prestopil, eden izmed nas, najboljši, najbolj skromen in najbolj zanesljiv. Ti, Janko...

*Zadnje misli — prve sanje;
ostajam buden — se pogrezam vanje;
nemir ostaja, zora plameni;
nihče tega ne vzame mi — spomin živi.*

Tako je to; trenutek — in ostanejo le še spomini: vzponi v naših gorah, poleti in pozimi, prve velike ledne smeri v Alpah, Grand Chamois, Les Droites, odprave, Nova Zelandija, Himalaja, Andi, pa reševalne akcije, skupni napori, vedno na »špicah«, ne zato, ker te je tja nekdo poslal, marveč zato, ker je bilo tvoje mesto tam.

ln zdaj si odšel, Janko. Saj še ne verjamem, saj ne morem dojeti. Zdi se mi, da boš spet tam, tih in skromen kot vedno.

Še veš, ko sva skupaj pomagala ponesrečenemu prijatelju v Novi Zelandiji, ko smo se vračali z Mt. Cooka? Skupaj smo sestopili z gore in daleč dol po nevarnem ledeniku Linda. Ko se je pojavil helikopter, je najprej

poletel visoko pod vrh Mt. Cooka, kjer se je nesreča pripetila, čeprav smo mu signalizirali pomoč, ko pa tam ni bilo nikogar, se je vrnil.

Rojen si bil v mestu pod gorami, ki so bile tvoje spremljevalke na poti, po kateri si hodil skupaj z nami. Odšel si, ko si skušal ohraniti življenje — kakšen absurd! In mi smo ostali sami. Kdo bo odslej nosil tvoj del bremena, tisti velik del, ki si ga vedno prenašal tako mirno, že kar stoično, da smo včasih kar pozabili, kolikšen je? Odgovor odnaša veter, nekam za grebene, kamor si maloprej odšel ti. In z njim odhaja tudi delček nas, tvojih prijateljev...

*Pesem čarovno Ti pojem,
kličem Te z njo čez gore,
kaj, ko do Tebe ne morem,
pesem prikljče mi žalost v srce.*

... V čevljih reže mraz. Veter prihaja v sunkih. In do jutra je še daleč. Cigareta. Kletvica. Poskušam peti. Pogled na uro. Prižgem postajo. Nihče ne odgovarja. Cigareta. Črna noč, za katero slutim belino zimskih gora. Tresemo se. Nekako mine. Sestopiti bo treba. In živeti naprej...

*Tiho je, tiho,
tiho je vse,
sonce zatone,
rože zaspe.*

DOŽIVLJAJI IZ ZASNEŽENIH IN TAKRAT MOČNO NEVARNIH GORÁ

SPOMINI NA PLAZOVE OB VRŠIŠKI AKCIJI

JANEZ LUŠINA

Okrog novega leta smo napeto sledili reševalni akciji slovenske GRS, ki je iskala **Staneta Belaka-Šraufa** in njegovo soplezalko **Jasno Bratanič**. Velik del življenja sem se srečeval s snežnimi plazovi in še danes spremljam to nevarnost. Prepričan sem, da bo zapis o teh doživetjih zanimiv in poučen tudi za bralce PV.

Prvič mi je o plazju pripovedoval moj sošolec **Janko Prevc** iz Dražgoš. Povedal mi je, da je videl velik plaz, ki se je tisto zimo utrgal na zahodnem pobočju Dražgoške gore. Podiral da je drevesa in kot velik slap padal čez visoke stene.

V zimi 1939/1940 sem s smučmi na nogah poševno presmučal strmo senožet nad Kropo. Snega je bilo okoli 30 centimetrov in bil je južen. Prerezal sem snežno odejo in plaz me je odnesel v dno senožeti. Pri tem mi je plazovina razkrcila nogi in me skoraj razčetrverila. Spominjam se, da sta me močno boleli nogi v gležnjih, kolenih in kolkah. Glavo mi je plaz pustil prosto, klical sem na pomoč, a sem se potem sam izkopal ter zbežal v dolino.

Dogodka nisem nikoli pozabil in še kasneje me je vse večji strah pred snežnimi plazovi v smučarskih in planinskih notah JLA vedno opozarjal na to veliko nevarnost.

PLAZ JE USTAVIL VOJAŠKO ENOTO

Iz časa NOB mi je tudi znanih nekaj plazov, ki so bili nevarni partizanskim enotam; tako plaz na Tošču v Polhograjskem hribovju leta 1942, pa na območju Ratičevca v novembrski ofenzivi leta 1943 in plaz pod Škrbino na Košuti leta 1944, ki pa niso zahtevali žrtev.

V povojnem času sem s planinsko-smučarskimi enotami preživel v gorah trideset let: velikokrat in po več mesecev na Vršiču, na Kredarici in v Staničevi koči, petnajst let na Rudnem polju na Pokljuki, tri zime po tri mesece na Jahorini, dvakrat po mesec dni na Šari, mesec dni v koči na Kofcah.

Člani GRS in še kdo se verjetno spominjajo vojaškega vzgojnega filma »Snežni plazovi«, za katerega sem napisal scenarij in leta 1966 pod Kalvarijo (Kredarica) pomagal pri snemanju.

Pet let sem iz Mojstrane hodil smučat na Mežaklo, v Aljažev dom, na Vrtaško planino, na Dovško Babo, v Krmo in Kot...

Vse svoje življenje sem se srečeval z manjšimi in velikimi plazovi. Na prvem smučarskem tečaju v Kranjski Gori pozimi 1946 nas je s plazovi temeljito seznanil pokojni **Stane Pišljar**, častnik planinskih enot v Kraljevini Jugoslaviji. Služil je v Škofji Loki. Pripovedoval nam je, kako je planinska enota iz Škofje Loke leta